

осіб, що зникли безвісти, веде відділ пошукової роботи Управління цивільно-військового співробітництва Міністерства оборони. Крім того, свої реєстри є в Міжнародному Комітеті Червоного Хреста.

Із метою вдосконалення механізму правового регулювання міжнародних відносин для подальшого поглиблення співробітництва між державами, Україною укладаються двосторонні угоди. Так, однією із таких угод є Договір між Україною та Республікою Молдова про правову допомогу та правові відносини в цивільних та кримінальних справах. Відповідно до ст. 23 Договору, у справах про визнання особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою компетентним судом є суд тієї держави, громадянином якої була особа. Водночас слід зазначити, що суд іншої держави може оголосити іноземного громадянина померлим або встановити факт його смерті на підставі заяви осіб, права яких ґрунтуються на законодавстві тієї держави, яка має винести рішення.

Висновок. Вважаємо, що укладення Україною таких міжнародних договорів дає змогу врегулювати важливі міждержавні відносини щодо визначення порядку набуття особою статусу, зниклої безвісти, оскільки набуття такого статусу, потребують не лише громадяни України в межах нашої чи іншої держави, а й іноземці, які перебувають на території України.

Одержано 29.10.2019

УДК 343.131

Анна Василівна РОСЬ,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Георгій Георгійович СУХОРУКОВ,

курсант 4 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИЯВЛЕННЯ ТА ВИЛУЧЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Незважаючи на заходи, що вживаються правоохоронними органами різних країн, у всьому світі проблеми наркоспоживання та наркозлочинності, як і раніше, стоять дуже гостро. На сьогоднішній день, за приблизними оцінками, кількість наркозалежних

складає більше 5 % від усього населення планети і ще 7% хоча б раз вживали наркотики. До того ж незаконний обіг наркотичних засобів є одним з найбільш латентних видів злочинної діяльності, у зв'язку з чим оцінити реальний рівень наркотизації суспільства досить складно. Проблеми протидії наркозлочинності є вкрай актуальними і для України. По-перше, Україна є, так би мовити, «перехрестям світів», потужним каналом збуту, тому що через країну йдуть транзитом наркотичні речовини з Азії (Афганістан, Пакистан та ін.), а також країн Близького Сходу до Європи та власне до України. Злочини у сфері незаконного обігу наркотичних засобів є одним з найпопулярніших видів злочинів, які вчиняються на території України. Але, на жаль, крім проблем виявлення, розшифрування мереж наркобізнесу та припинення діяльності як окремих осіб, так і груп осіб, причетних до незаконного обігу наркотичних засобів, існує проблема документування такого виду злочинної діяльності.

Зупинимося на одній з проблем документування злочинної діяльності у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, а саме, при вчиненні злочину, передбаченого ст. 309 КК України. Передусім постає проблема належної фіксації факту виявлення та вилучення наркотичних засобів. Так, зокрема, ст. 34 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено можливість проведення поверхневої перевірки як превентивного поліцейського заходу, що полягає у здійсненні візуального огляду особи, проведенні по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальному огляді речі або транспортного засобу. При виявленні в ході поверхневої перевірки будь-яких слідів правопорушення поліцейський забезпечує їх схоронність та огляд відповідно до вимог ст. 237 КПК України. Поверхневій перевірці має передувати пропозиція особі, яка вчинила правопорушення, або має при собі річ, обіг якої заборонено чи обмежено, або яка становить загрозу життю і здоров'ю такої особи чи інших осіб пред'явити документи, що засвідчують її особу, а також самостійно показати поліцейському вміст особистих речей або транспортного засобу. Проблема полягає в тому, що поліцейський не має права провести повноцінний обшук особи, а повинен здійснити лише візуальний поверхневий огляд особи, речі або транспортного засобу, використовуючи також за його наявності спеціальний прилад або засіб. Таким чином у разі виявлення під час поверхневої перевірки у особи наркотичних засобів поліцейський повинен викликати слідчо-оперативну групу, по прибутті якої слідчий матиме змогу зафіксувати факт виявлення та вилучення наркотичних засобів. При цьому слідчим зазвичай в таких випадках для фіксації факту виявлення та вилучення

наркотичних засобів складається протокол огляду місця події. Адже це єдина слідча (розшукова) дія, проведення якої можливе до внесення відомостей до ЄРДР (ч. 3 ст. 214 КПК України). У цьому зв'язку постає принаймні питання відповідності змісту огляду місця події при фіксації факту вилучення наркотичних засобів, які знаходяться, наприклад, в кишені одягу особи. Тим більше, що обшук особи, відповідно до чинного КПК України та наведеної ситуації, є можливим лише у разі її затримання (ч. 3 ст. 208 КПК України). Відтак, якщо підстав для затримання особи немає, належна фіксація факту вилучення наркотичних засобів знаходиться під великим питанням. Крім того можна зробити слушний висновок, що огляд доцільно проводити лише у разі добровільної видачі наркотичних засобів особою, яка підозрюється у вчиненні злочину в сфері незаконного обігу наркотичних засобів. З приводу проведення обшуку особи, на наш погляд, більш вдалою і адаптованою до практичних реалій була регламентація його проведення в порядку ст. 184 попереднього КПК України 1960 р., адже цією статтею, крім іншого передбачалась можливість здійснення обшуку особи також при фізичному захопленні підозрюваного, «якщо є достатні підстави вважати, що затриманий має при собі зброю або інші предмети, які становлять загрозу для оточуючих, чи намагається звільнитися від доказів, які викривають його чи інших осіб у вчиненні злочину».

Стосовно фіксації факту виявлення та вилучення наркотичних засобів слід звернути увагу ще на одну проблему, а саме, яким чином можна встановити, чи є підстави для затримання особи, підозрюваної, наприклад, у незаконному зберіганні наркотичних засобів, а візуальний огляд виявлених засобів в ході поверхневої перевірки не дає змоги визначити їх розмір. У той час, як точний розмір наркотичних засобів може бути критерієм розмежування кримінальної відповідальності від адміністративної. До того ж виявлена речовина взагалі може не бути наркотичним засобом (психотропною речовиною або їх аналогом), точну відповідь на що може дати лише експерт.

Таким чином можна констатувати, що на даний час правоохоронні органи мають низку проблем, пов'язаних з недосконалістю законодавчої регламентації, зокрема порядку виявлення та вилучення заборонених до обігу речей, що ускладнює, а іноді унеможливає проведення слідчих (розшукових) дій відносно осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів у сфері наркообігу, тим самим надаючи можливість злочинцям уникнути кримінальної відповідальності за дані злочини. Тож, викладені проблемні питання потребують подальшого опрацювання та відповідного законодавчого вирішення.

Одержано 08.11.2019